

ХРОНІКА

Ігор Шніцер (Ужгород)

Іван Боровець (Кам'янець-Подільський)

Міжнародна наукова онлайн-конференція «Актуальні проблеми історії та міжнародних відносин (на пошану С.В.Віднянського)»

Захід на пошану відомого українського історика, доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента НАН України, почесного доктора Ужгородського національного університету, завідувача відділу історії міжнародних відносин і зовнішньої політики України Інституту історії України НАН України Степана Васильовича Віднянського з нагоди його 70-літнього ювілею відбувся 23 квітня 2021 р. на платформі «Google Meet». Співorganizаторами конференції стали Ужгородський національний університет, Кам'янець-Подільський національний університет ім. І.Огієнка та Інститут історії України НАН України. Зарубіжними партнерами виступили Словацька й Угорська академії наук, Білоруський державний університет, Пряшівський університет, Університет ім. Е.Лоранда (Будапешт), Університет Матея Бела (Банська Бистриця).

Із поздоровленнями ювілярові та з науковими доповідями на пленарному засіданні, у секціях (їх працювало вісім) виступили понад 60 учасників. Загалом же до конференції долучилися більше 100 представників академічних установ та університетів Білорусі, Угорщини, Словаччини, а також України (Бахмут, Вінниця, Дніпро, Житомир, Кам'янець-Подільський, Київ, Мелітополь, Миколаїв, Одеса, Рівне, Северодонецьк, Тернопіль, Ужгород). Наукова бібліотека Ужгородського національного університету в рамках онлайн-супроводу заходу організувала виставку праць ювіляра – загалом це близько 600 публікацій.

Із привітаннями на адресу С.В.Віднянського виступили проректорка з науково-педагогічної роботи Ужгородського національного університету докторка політ. наук, професорка Мирослава Олександрівна Лендель та перший проректор К-ПНУ ім. І.Огієнка канд. іст. наук, доц. Володимир Анатолійович Дубінський. Так, *М.О.Лендель* наголосила на вагомому внеску ювіляра у справу організації та розвитку вищої освіти на Закарпатті, адже він був одним із засновників й у 2005–2006 рр. очолював кафедру історії Угорщини та європейської інтеграції в УжНУ, підготував низку підручників, навчальних посібників і програм, викладав спецкурси, був головою державних екзаменаційних комісій з історії та міжнародних відносин, членом спеціалізованої вченої ради університету із захисту дисертацій з історичних наук, долучився до захисту понад 30 кандидатських і докторських дисертацій. Крім того, С.В.Віднянський – перший і поки що єдиний випускник історичного факультету УжНУ, удостоєний високого звання члена-кореспондента НАН України. Своєю чергою *В.А.Дубінський* відзначив співпрацю К-ПНУ ім. І.Огієнка з ювіляром. Підкреслив, що він читав лекції для учасників літньої школи істориків у 2004 р., є членом редакційної колегії університетського наукового збірника «Проблеми історії країн Центральної та Східної Європи». Один із його наукових вихованців – доцент І.І.Боровець працює на кафедрі всесвітньої історії, а інші науково-педагогічні співробітники неодноразово проходили стажування в Інституті історії України НАН України на базі керованого С.В.Віднянським відділу. На думку виступаючого, вражаюча географія наукових зв'язків ювіляра в Україні (десятки міст) та за кордоном (близько 15 країн) дає підстави говорити

про нього як про народного дипломата у сучасній українській історичній науці. Декан факультету історії та міжнародних відносин УжНУ д-р іст. наук, проф. *Іван Іванович Вовканич* приєднався до привітань та інформував присутніх про те, що ректор УжНУ Володимир Іванович Смоланка з нагоди ювілею та за вагомих особистий внесок у розвиток освіти й науки, активну участь у роботі міжнародних наукових форумів, громадському житті краю, плідну співпрацю з університетом висловив Степанові Васильовичу Віднянському подяку. Вітання від імені посла України в Угорщині Любові Непоп оголосила докторка іст. наук, професорка, провід. наук. співробітниця Інституту історії України НАН України, голова Наукового товариства історії дипломатії та міжнародних відносин *Ірина Борисівна Матяш*.

Наукову частину пленарного засідання відкрив *Степан Васильович Віднянський*, який свою ґрунтовну доповідь присвятив аналізу досліджень зі всесвітньої історії, міжнародних відносин та зовнішньої політики України в Інституті історії України НАН України, який цього року відзначатиме 85-річчя з дня заснування. Доповідач розкрив еволюцію концептуальних і методологічних підходів, висвітлив вплив трансформаційних суспільно-політичних процесів на зміну стратегії історієписання. Відзначив, що співробітники академічної установи гідно продовжують закладені в попередні періоди традиції досліджень із германістики, богемістики та словакістики, полоністики, хунгарології, болгаристики, балканістики й історії міжнародних зв'язків України та її участі у сучасних міжнародних відносинах, і тим самим реалізують подальший поступ історичної науки. Свідченням цього став той факт, що за 30 років української незалежності співробітники очолюваного ювіляром структурного підрозділу підготували й опублікували 90 різних наукових видань, і це, безсумнівно, значний творчий здобуток відділу у цілому та суттєвий внесок у розвиток вітчизняної історичної науки.

У виступі на пленарному засіданні д-р іст. наук, проф. УжНУ *Іван Олександрович Мандрик* охарактеризував становлення ювіляра як науковця-історика, його активну науково-дослідницьку та громадську діяльність у студентські роки. Доповідач відзначив широту й різнобічність наукових інтересів Степана Васильовича: від теоретико-методологічних, історіографічних проблем усесвітньої історії та міжнародних відносин до зовнішньої політики Української держави в контексті сучасних процесів європейської інтеграції. Провід. наук. співроб. Інституту суспільних наук Словацької академії наук *Мар'ян Гайдош* у своїй доповіді проаналізував внесок С.В.Віднянського у вивчення історії Словаччини повоєнного часу. Канд. іст. наук, доц. Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського *Олександр Миколайович Кравчук* доповів про місце історії І Чехословацької Республіки в науковому доробку ювіляра. Зокрема він відзначив об'єктивність та виваженість оцінок щодо політичного та соціально-економічного розвитку Чехословаччини в міжвоєнний період. Високо атестував внесок С.В.Віднянського у вивчення постаті першого президента цієї країни Томаша Гарріґа Масарика. Д-р іст. наук, проф. Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Б.Хмельницького *Олександр Миколайович Ситник* проаналізував інноваційне дослідження «Україна в історії Європи ХІХ – початку ХХІ ст.: історичні нариси» за редакцією чл.-кор. НАН України С.В.Віднянського. На думку доповідача, праця має всі ознаки фундаментальності, а за своїм теоретичним рівнем, тематичним розмаїттям, надзвичайно розлогою джерельною базою, об'єктивними висновками є вагомих та неординарним здобутком вітчизняної історичної думки.

Після короткої перерви робота конференції продовжилася у секційному форматі. Ювіляр періодично приєднувався до кожної з секцій, ставив запитання, брав діяльну участь у дискусіях. Нижче коротко згадаємо лише про деякі найцікавіші, на наш погляд, виступи.

Отже у секції «Суспільно-політичні та соціально-економічні проблеми історії України» (модератор І.А.Опря) першою стала доповідь кандидатки іст. наук, доцентки Одеського національного медичного університету *Тетяни Леонідівни Подхупко* з формулюванням проблеми впливу чумацьких промислів на активізацію дипломатичних відносин. Дослідниця наголосила, що діяльність чумаків була каталізатором міждержавних переговорів та укладання різних угод. Учасників конференції зацікавило питання популяризації історії чумацтва на сучасному етапі, яке здійснюється шляхом прокладання відповідних туристичних маршрутів. Далі було заслухано повідомлення кандидатки іст. наук, ст. наук. співробітниця Інституту історії України НАН України *Оксани Анатоліївни Іваненко* про міжслов'янську наукову співпрацю Університету

св. Володимира у другій половині XIX – на початку XX ст. Доповідачка розкрила організаційні подробиці та результати подорожей науковців за кордон, котрі, як засвідчують документи, не завжди належно фінансувалися. Продовжила роботу секції докторка іст. наук, професорка Київського національного економічного університету ім. В.Гетьмана *Зінаїда Іванівна Зайцева*, яка проаналізувала феномен «молодоукраїнства» як вагомий елемент політичного етапу національного відродження на рубежі XIX – початку XX ст. та свідчення тісних зв'язків між представниками західноукраїнських земель і Наддніпрянщини в національному русі. Наступною стала доповідь аспіранта кафедри цивілізаційної історії та археології Центрально-Східної Європи Національного педагогічного університету ім. М.Драгоманова *Сергія Володимировича Бондара*, присвячена соціальним аспектам різнобічної діяльності митрополита УГКЦ Андрея Шептицького. Спираючись на зміст папської енцикліки «*Regum Novarum*», владика доводив, що національні почуття пробуджуються саме через людську гідність та соціальну турботу. Аналітичний екскурс канд. іст. наук, доц. К-ПНУ ім. І.Огієнка *Ігоря Анатолійовича Опри* в діяльність пізньопротестантських громад періоду Першої світової війни на Правобережжі розкрив канву взаємин баптистів, адвентистів, євангельських християн зі владними структурами. Дослідник відзначив, що відмова від використання зброї частиною віруючих, зв'язки із закордонними релігійними центрами давали підстави військовій та цивільній владі звинувачувати їх в антидержавній діяльності й посилювати утиски. Д-р іст. наук, проф. Національного університету біоресурсів і природокористування *Василь Васильович Стрілець* зумів заінтригувати слухачів питанням: Спілка визволення України 1920-х рр. – вигадка чи реальність? Власне, доповідач не сформулював чіткої остаточної відповіді, а проаналізував контрверсійні аргументи «за» і «проти», широко використовуючи історіософський інструментарій осмислення проблеми. Велике зацікавлення викликала доповідь словацької дослідниці докторки філософії, доцентки Пряшівського університету *Любіци Гарбульової* на українознавчу тему «Словацький оціночний ракурс внутрішньополітичного розвитку України в 1918–1920 рр.». Попри словацьку мову виступу, учасники заходу змогли у загальних рисах скласти уявлення про оцінки сучасними словацькими істориками буремних подій боротьби за збереження державності, інтерпретаційні моделі, сформовані в історіографії сусідньої країни щодо міжусобиць П.Скоропадського та Директорії, протистояння більшовицькій агресії тощо. Засідання секції продовжилося повідомленням канд. іст. наук, доц. Східноукраїнського національного університету ім. В.Даля *Андрія Володимировича Фоміна*, предметом уваги якого стали проблеми побутового характеру в будинках дітей-інвалідів на початку 1950-х рр. Завершальну секційну доповідь виголосив канд. іст. наук, наук. співроб. Інституту історії України НАН України *Ярослав Олексійович Журавльов*, котрий презентував аналітичну розвідку про шляхи й методи відстежування органами КДБ повсякденного життя іноземних студентів в УРСР у другій половині 1960 – першій половині 1980-х рр. Особливий інтерес викликала інформація про те, що «крізь пальці» дивилися на дрібні огріхи в поведінці (наприклад, продаж пари джинсів – звісно, якщо це не набувало системного характеру). Цікаво, що деякі із закордонних гостей уважали недостатнім вивчення марксизму-ленінізму в радянських навчальних програмах. Траплялися випадки недооцінки рівня розвитку країн третього світу та побутової стереотипної незваги до їх громадян, що студенти-іноземці вважали за прояви расизму.

На засіданні секції «Історія крізь призму регіоналістики» (модератор В.В.Міщанин) аспірант УжНУ *Олександр Іванович Монич* висвітлив діяльність Мараморської православної єпархії в першій половині XVII ст. Зокрема він детально зупинився на аспектах юрисдикційних інкорпорацій мукачівських єпископів на Мараморщині. Д-р іст. наук, проф. К-ПНУ ім. І.Огієнка *Анатолій Григорович Філінюк* розкрив особливості ролі й місця Правобережної України в політиці Росії та Австрії щодо Речі Посполитої наприкінці XVIII ст. Виступ канд. іст. наук, доц. УжНУ *Юрія Васильовича Данильця* був присвячений висвітленню реакції католиків на початок релігійної діяльності у Чехословаччині в 1920–1921 рр. делегата Сербської православної церкви єпископа Досифея (Васича). Дослідник проаналізував інтерпеляції в парламентах ЧСР і КСХС на цю тематику, позицію Ватикану та католицької періодики, а також реакцію місцевих греко-католиків на приїзд православного єпископа у Підкарпатську Русь. Канд. іст. наук, доц. УжНУ *Віктор Васильович Кічера* детально зупинився на роботі єпархіальних опікунських закладів

сестер-василіанок у Підкарпатській Русі. Сестри привносили українські мотиви у виховний процес, але головною їх турботою залишалася виховна та освітня діяльність в інтернатах, сиротинцях, школах. Також вони створювали гуртки, де дівчата могли отримати відповідну професію й бути корисними для суспільства. Головний спеціаліст відділу охорони культурної спадщини департаменту культури, національностей та релігій Закарпатської обласної державної адміністрації *Костянтин Олександрович Куцов* проаналізував журнал «Пробоем» як орган Союзу підкарпатських руських (українських) студентів у 1933–1939 рр. Д-р іст. наук, доц. УжНУ *Василь Васильович Мищанин* простежив перебіг та результати виборчої кампанії 22 лютого 1953 р. на Закарпатті. Окрім характеристики сучасного стану розробки історіографії проблеми, дослідник порівняв тогочасні вибори до місцевих рад із попередніми кампаніями 1946–1947 та 1950–1951 рр. у краї, а відзначаючи регіональні особливості, підкріпив їх матеріалами з Державного архіву Закарпатської обл., які раніше не публікувалися.

Робота секції «Актуальні проблеми всесвітньої історії» (модератор І.І.Боровець) розпочалася виступом канд. іст. наук, ст. наук. співроб. Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України *Дмитра Сергійовича Гордієнка*, який розкрив кавказький напрямок експансії візантійського імператора Василя II Болгаробійці. Дослідник розглянув проблему в комплексному зв'язку з внутрішньополітичними чинниками, окреслив основні віхи взаємин Візантії з кавказькими державами, результати головних битв, наголосив на руському факторі в тогочасній дипломатії імперії. Канд. іст. наук, доц. УжНУ *Ярослав Ярославович Андрусак* звернув увагу на маловідомий в українській історіографії аспект релігійної історії у Центрально-Східній Європі, а саме боротьбу зі сектантським рухом у Чеському королівстві за правління династії Ягеллонів наприкінці XV – у першій чверті XVI ст. Доповідач простежив репресивну політику монаршої влади проти Громади чеських братів і пікартів, у процесі дискусії висловив свою позицію щодо того, чи доречно називати сектантський рух «еретичним», пояснив історичну хронологію празьких дефенестрацій. Аспірант К-ПНУ ім. І.Огієнка *Артем Янович Грачов* акцентував свій виступ на внутрішніх механізмах дій британської дипломатії, пов'язаних із проривом німецьких кораблів «Гебен» та «Бреслау» в акваторію Мармурового моря. Висловив свою думку в дискусії щодо того, чи така акція обернулася перевагами або ж втратами для британської зовнішньої політики. Предметом уваги канд. іст. наук, доц. Рівненського державного гуманітарного університету *Горія Олексійовича Десятничука* стали особливості суспільно-політичної ситуації у чеських землях у період розпаду Австро-Угорщини 1917–1918 рр. Доповідач систематизував хронологію акцій чеської опозиції, з'ясував вплив міжнародних чинників на загострення внутрішньополітичної ситуації. У процесі обговорення розкрив словацький фактор у чеській політиці та відповів на уточнюючі запитання ювіляра, який завітав в онлайн-кімнату секції. Засідання продовжилося доповіддю кандидатки політ. наук, ст. викладачки УжНУ *Марти Михайлівни Шелемби*, яка проаналізувала та впорядкувала у формі яскравої презентації з таблицями, схемами, діаграмами інформацію про сучасний стан партійних систем України і Словацької Республіки. Експертка чітко виокремила розбіжності, а також спільні риси. Серед подібностей, зокрема, велика вага популізму в діяльності партій, широка диференціація електоральних симпатій, а отже й гостра конкуренція, яка змушує партії блокуватися в парламенті задля впливу на політичній арені. Канд. іст. наук, доц. К-ПНУ ім. І.Огієнка *Іван Іванович Боровець* розглянув зовнішньополітичний курс польської влади у словацькому питанні у кризовий для системи безпеки у Центрально-Східній Європі період 1938 – початку 1939 рр., дійшовши висновку, що Варшава маневрувала в кожній конкретній ситуації і зрештою не виправдала сподівань братиславських політиків, навіть висунула претензії й домоглася приєднання частини словацьких Спіша та Орави. Завершальним у цій секції став виступ канд. іст. наук, доц. УжНУ *Горія Омеляновича Шніцера*, який детально простежив суспільно-політичні обставини, перебіг, наслідки судового процесу над «буржуазними націоналістами» у Словаччині 1954 р. Дослідник обґрунтував цілковиту абсурдність звинувачень у націоналізмі та сепаратизмі на адресу І.Гусака, Л.Новомеського, Д.Окалі, Л.Голдоша й І.Горвата. У рамках дискусії відповів на запитання ювіляра щодо аналогічних судових процесів над «українськими буржуазними націоналістами» в повоєнній Чехословаччині.

Плідно пройшла робота секції «Актуальні проблеми міжнародних відносин» (модератор І.Я.Тодоров). Стану дослідження історії міжнародних відносин у Білорусі було

присвячено доповідь д-ра іст. наук, проф. Білоруського державного університету *Володимира Євдокимовича Снапковського*. Оборонну політику та стратегію безпеки Чеської Республіки в контексті євроатлантичної інтеграції висвітлила кандидатка іст. наук, доцентка Київського національного університету ім. Т.Шевченка *Світлана Миколаївна Мотрук*, проаналізувавши особливості, правовий фундамент та інституційні механізми. Зовнішню політику Чехії крізь призму історіографічних досліджень розглянула кандидатка іст. наук, доцентка УжНУ *Любов Володимирівна Павлишин*. Д-р іст. наук, проф. УжНУ *Ігор Ярославович Тодоров* у своєму виступі зосередився на впливі, що його справляє ескалація російської агресії на стан безпеки у Центрально-Східній Європі. На думку доповідача, безпекові й гібридні загрози для країн регіону дедалі зростають, що зумовлює потребу пошуку нових моделей субрегіонального співробітництва та активізації наявних.

Робота секції «Україна в системі міжнародних відносин» (модераторка Д.М.Купар) розпочалася виступом д-ра іст. наук, проф. Національного авіаційного університету *Сергія Станіславовича Трояна*, який проаналізував та узагальнив сучасну вітчизняну зовнішню політику. Зокрема він виділив три етапи: 1990/1991–1996 рр. – становлення України на міжнародній арені; 1996–2013 рр. – період багатовекторності; від 2014 р. – закріплення на законодавчому рівні прозахідного курсу. Дослідниця з Університету ім. Е.Лоранда *Рената Чобівна Поладі* висвітлила особливості розбудови українсько-угорських двосторонніх зв'язків у 1989–1991 рр. На її думку, визначальним геостратегічним чинником становлення новітніх взаємин став розпад СРСР та пов'язана з цим докорінна перебудова системи міжнародних відносин. Водночас розвиток двосторонніх зв'язків залежав від комплексу тих завдань, які стояли на порядку денному в Україні й Угорщині. Українсько-словацьким міждержавним відносинам у контексті російсько-української «гібридної війни» було присвячено доповідь кандидатки іст. наук, ст. викладачки УжНУ *Діани Миколаївни Купар*. На думку дослідниці, саме усвідомлення сучасної політико-безпекової ситуації в Україні як невід'ємного елементу архітектури безпеки всієї Європи привело до чітких заяв представників словацької влади про підтримку територіальної цілісності нашої держави. Кандидатка політ. наук, ст. наук. співробітниця Інституту всесвітньої історії НАНУ *Оксана Олександрівна Мітрофанова* ґрунтовно проаналізувала еволюцію політичних відносин Франції та України, дійшовши висновку, що вони не відповідають потенціалу обох країн. Практичне, а не декларативне їх наповнення відбувалося доволі повільно на початку 1990-х рр., а у 2000-х рр. перейшло у стадію стагнації.

Робота секції «Проблеми історіографії та джерелознавства» (модератор С.О.Ганус) стартувала виступом д-ра іст. наук, заст. директора з наук. роботи Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України *Олександра Олександровича Мавріна*, який комплексно висвітлив джерелознавчі та археографічні питання американістики в Україні. Своєрідним симетричним продовженням стала доповідь канд. іст. наук, ст. наук. співроб. Інституту історії України НАН України *Святослава Леонідовича Юсова*, котрий проаналізував роль Колумбійського університету у започаткуванні українознавства у США. Про роль і значення студіювань історії України в доробку французького фахівця Д.Бовуа доповів д-р іст. наук, проф. К-ПНУ ім. І.Огієнка *Лев Васильович Баженов*. Д-р іст. наук, ст. наук. співроб. Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського *Олександр Борисович Головоко* охарактеризував західноєвропейські латинськомовні джерела з історії України IX ст. і спробокував гостру дискусію на тему підготовки молодих наукових кадрів, які б знали давні мови, зокрема латину, старогрецьку, східні. Учасники констатували, що нині ситуація у цій справі катастрофічна. Доповідь канд. іст. наук, доц. УжНУ *Ігоря Михайловича Ліхтея* було присвячено постаті Пршемісла Отакара II у чеській історіографії XX – початку XXI ст. У цьому контексті докладно проаналізовано доробок В.Новотного, Й.Шуста, Й.Кутгана, Й.Жемлічки, В.Ванічка. Ст. викладач УжНУ *Сергій Олексійович Ганус* зробив огляд здобутків німецької історичної думки кінця XVIII – середини XIX ст. Кандидатка іст. наук, доцентка Дніпровського національного університету ім. Олеся Гончара *Олена Юріївна Коломоєць* зацікавила колег тематикою та змістом карикатур у газеті «Известия» 1937 р. й наочно презентувала окремі зразки їх на політичних діячів Великобританії (Н.Чемберлен), Німеччини (А.Гітлер), Італії (Б.Муссоліні). Дослідниця дійшла висновку, що коментарі до них і контекст висміювання явно гіперболізували певні особисті риси

та діяльність західних політиків. Канд. іст. наук, ст. наук. співроб. Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України *Володимир Миколайович Ковальчук* охарактеризував тайнопис у документах післявоєнного збройного підпілля ОУН(б), навів конкретні приклади зразків шифрування текстів і ключових слів у листах, отримуваних підпільниками з-за кордону, але констатував й ефективну роботу радянських органів держбезпеки щодо дешифрування. Засідання секції завершив виступ провід. наук. співроб. Інституту суспільних наук Словацької академії наук *Станіслава Конечного* з ретроспективним аналізом головних здобутків співпраці словацьких та українських істориків.

У секції «Теоретико-методологічні засади сучасної історичної свідомості» (модератор А.Ю.Мартинюк) першою заслухали доповідь кандидатки іст. наук, доцентки УжНУ *Нелі Михайлівни Світлик*, котра представила узагальнюючу візію основних рис, етапів і регіональної специфіки національного відродження в Україні. Зокрема вказала на відмінності у цьому процесі на Наддніпрянщині, Східній Галичині, Північній Буковині та Закарпатті, обґрунтувала хронологічну послідовність, межі кожного з етапів національного руху. Докторка іст. наук, професорка, директорка «Енциклопедичного видавництва» *Алла Миколаївна Киридон* порушила велими актуальну та гостру проблему кореляції горизонтів європейської й національної ідентичності. Окресливши суть поняття «ідентичність» і сучасну ситуацію у глобалізованому світі, доповідачка головну увагу приділила співвідношенню у свідомості громадянина національної та європейської складової ідентичності, виклала власне бачення їх оптимальної інтеграції. Не менш злободенна і проблема, актуалізована д-ром іст. наук, проф., провід. наук. співроб. Інституту історії України НАН України *Андрієм Юрійовичем Мартинюком*. Ідеться про екологічну модернізацію економіки Європейського Союзу за умов політичних та фінансових обмежень. Попри, здавалося б, загальне усвідомлення екологічних проблем, у різних державах ЄС уряди приділяють цьому неоднакову увагу. Історик підсумував, що успішність екологічної модернізації системно залежить від внутрішньої спроможності еліт та європейських суспільств реалізувати цей курс, а також і від сприятливої розстановки сил у світі.

Засідання секції «Міграційні та етно-демографічні процеси» (модератори В.Б.Стецюк, О.М.Шолк) розпочалося українськомовною доповіддю словацького колеги – д-ра філософії, доц. кафедри історії філософського факультету Університету Матея Бела, голови словацької частини Комісії істориків України і Словаччини *Міхала Шмігеля*. Він представив розвідку «Східна та Центральна Європа у вихорі міграційних/біженських хвиль у першій половині ХХ ст.». Виступ спричинив тривалу дискусію щодо релевантності використання термінів «емігрант», «біженець», різниці між ними. М.Шмігель дав вичерпні пояснення з цього приводу. Докторка іст. наук, професорка УжНУ *Лариса Іванівна Капітан* охарактеризувала інформаційні ресурси як джерело дослідження української діаспори, розкрила деталі методики та алгоритму їх віднайдення в інтернеті в різних закордонних інформаційних базах. Також поділилася своїм досвідом викладання і практичного консультування здобувачів вищої освіти в організації подібного пошуку. Виступ аспіранта К-ПНУ ім. І.Огієнка *Олександра Миколайовича Шолка* стосувався законодавчого регулювання залучення до галицького війська неукраїнців. Він констатував, що служба представників інших національностей була непоодиноким явищем. Як відповідь на запитання про подальшу долю цих людей відзначив, що, наприклад, німців інтернували в польських таборах, а євреїв польські органи влади ув'язнювали. Завершальною секційною доповіддю стало повідомлення кандидатки іст. наук, завідувачки відділу зарубіжної україніки Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського *Олеси Іванівни Дзири*, предметом уваги котрої було імміграційне законодавство Канади й регулювання українського переселенського потоку в міжвоєнний період. Зацікавлення проблемою з боку учасників засідання знайшло вираження в низці запитань щодо організації життя переселенців, їх статусу, взаємин із канадською владою, законодавчих правил імміграції.

Під час підбиття підсумків конференції було констатовано, що кількість заявок і виступів, участь у ній зарубіжних колег (яка перетворила захід на своєрідний міжнародний з'їзд істориків) перевищили очікування організаторів і наочно продемонстрували рівень поваги та визнання заслуг Степана Васильовича Віднянського в науковому світі. Тож зичимо ювілярові міцного здоров'я, довголіття, нових звершень і плануємо подібний форум на його 80-ліття!